

KONWENCJA Nr 29

DOTYCZĄCA PRACY PRZYMUSOWEJ LUB OBOWIĄZKOWEJ

przyjęta w Genewie dnia 28 czerwca 1930 r.

(Dz. U. z dnia 23 marca 1959 r.)

W imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

**RADA PAŃSTWA
POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ**

podaje do powszechnej wiadomości:

Dnia 28 czerwca 1930 r. przyjęta została w Genewie przez Konferencję Ogólną Międzynarodowej Organizacji Pracy Konwencja nr 29 dotycząca pracy przymusowej lub obowiązkowej.

Po zaznajomieniu się z powyższą Konwencją Rada Państwa uznała ją i uznaje za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych; oświadcza, że wymieniona Konwencja jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona, oraz przyrzeka, że będzie ona niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Dano w Warszawie, dnia 23 czerwca 1958 roku.

(Tekst Konwencji zamieszczony jest w załączniku do niniejszego numeru).

ZAŁĄCZNIK

KONWENCJA (Nr 29)

dotycząca pracy przymusowej lub obowiązkowej

Konferencja Ogólna Międzynarodowej Organizacji Pracy,
Zwołana do Genewy przez Radę Administracyjną Międzynarodowego Biura Pracy i zebrana tam 10 czerwca 1930 r. na swej czternastej sesji,

Postanowiwszy przyjąć różne wnioski dotyczące pracy przymusowej lub obowiązkowej, która to sprawa stanowi pierwszy punkt porządku obrad sesji, i

Postanowiwszy, że wnioski te zostaną ujęte w formie konwencji międzynarodowej,
przyjmuje w dniu 28 czerwca tysiąc dziewięćset trzydziestego roku poniższą konwencję pod nazwą Konwencji o pracy przymusowej, 1930, do ratyfikacji przez Członków Międzynarodowej Organizacji Pracy, zgodnie z postanowieniami Konstytucji Międzynarodowej Organizacji Pracy.

Artykuł 1

1. Każdy Członek Międzynarodowej Organizacji Pracy, który ratyfikuje niniejszą konwencję, zobowiązuje się do zniesienia stosowania pracy przymusowej lub obowiązkowej we wszelkich jej postaciach, w możliwie najszybszym czasie.

2. Dla przeprowadzenia tego całkowitego zniesienia praca przymusowa lub obowiązkowa będzie mogła być stosowana w okresie przejściowym jedynie dla celów publicznych i w drodze wyjątku, pod warunkami i przy gwarancjach, jakie przewidują dalsze artykuły.

3. Po upływie pięcioletniego okresu od chwili wejścia w życie niniejszej konwencji i przy okazji sprawozdania, przewidzianego poniżej w artykule 31, Rada Administracyjna Międzynarodowego Biura Pracy zbada możliwość zniesienia bez dalszego okresu przejściowego pracy przymusowej lub obowiązkowej we wszelkich jej postaciach i zdecyduje, czy należy wnieść tę sprawę na porządek obrad Konferencji.

Artykuł 2

1. Dla celów niniejszej konwencji wyrażenie "praca przymusowa lub obowiązkowa" oznaczać będzie wszelką pracę lub usługi wymagane od jakiejś osoby pod groźbą jakiejkolwiek kary i do których dana osoba nie zgłosiła się dobrowolnie.

2. Wyrażenie "praca przymusowa lub obowiązkowa" nie obejmuje jednakże, w rozumieniu niniejszej konwencji:

- a) wszelkiej pracy lub usług wymaganych w myśl ustaw o obowiązkowej służbie wojskowej i poświęconych pracom o charakterze czysto wojskowym;
- b) wszelkiej pracy lub usług wchodzących w zakres normalnych obowiązków obywatelskich w krajach rządzących się całkowicie samodzielnie;
- c) wszelkiej pracy lub usług wymaganych od jakiejś osoby w wyniku skazania jej przez władzę sądową pod warunkiem, że ta praca lub te usługi będą wykonywane pod nadzorem i kontrolą władz publicznych i że ta osoba nie będzie najęta lub oddana do rozporządzenia jednostkom, prywatnym spółkom lub stowarzyszeniom;
- d) wszelkiej pracy lub usług wymaganych w wypadkach siły wyższej, to znaczy w razie wojny, klęsk lub groźby klęsk takich, jak pożary, powódzie, głód, trzęsienia ziemi, gwałtowne epidemie i choroby bydła, najścia zwierząt, owadów lub szkodliwych pasożytów roślinnych i w ogóle wszelkich okoliczności stanowiących niebezpieczeństwo lub ryzyko niebezpieczeństwa dla życia lub normalnych warunków egzystencji ogółu lub pewnej części ludności;
- e) drobnych robót wiejskich, to znaczy robót wykonywanych w bezpośrednim interesie ogółu przez członków tego ogółu, robót, które z tego tytułu mogą być uznane za normalne obowiązki obywatelskie, obowiązujące członków społeczności, pod warunkiem, że sama ludność lub jej bezpośredni przedstawiciele będą mieli prawo wypowiedzania się co do celowości tych robót.

Artykuł 3

Dla celów niniejszej konwencji wyrażenie "właściwe władze" oznaczać będzie bądź władze metropolitarne, bądź wyższe władze centralne zainteresowanego terytorium.

Artykuł 4

1. Właściwa władza nie powinna nakazywać lub zezwolić na nakazywanie pracy przymusowej lub obowiązkowej na korzyść jednostek, spółek lub stowarzyszeń prywatnych.

2. Jeżeli taka forma pracy przymusowej lub obowiązkowej na korzyść jednostek spółek lub stowarzyszeń prywatnych istnieje w chwili, gdy ratyfikacja niniejszej konwencji przez jakiegoś Członka została zarejestrowana przez Dyrektora Generalnego Międzynarodowego Biura Pracy. Członek ten powinien całkowicie znieść tę pracę przymusową lub obowiązkową od daty wejścia dlań w życie niniejszej konwencji.

Artykuł 5

1. Żadna koncesja udzielona jednostkom, spółkom lub stowarzyszeniom prywatnym nie będzie mogła pociągnąć za sobą nakazywania jakiejkolwiek formy pracy przymusowej lub obowiązkowej w celu wytwarzania lub zbierania produktów, jakich te jednostki, spółki lub stowarzyszenia prywatne używają lub którymi handlują.

2. Jeżeli istniejące koncesje zawierające postanowienia pociągające za sobą taką pracę przymusową lub obowiązkową, postanowienia te powinny być możliwie najszybciej unieważnione celem dostosowania się do przepisów artykułu pierwszego niniejszej konwencji.

Artykuł 6

Urzednicy administracji, nawet gdy będą mieli za zadanie zachęcać podlegającą im ludność do podejmowania

jakiegokolwiek pracy, nie powinni wywierać jakiegokolwiek przymusu zbiorowego lub indywidualnego, aby skłonić tę ludność do pracy na rzecz jednostek, spółek lub stowarzyszeń prywatnych.

Artykuł 7

1. Kierownicy, którzy nie pełnią funkcji administracyjnych, nie powinni uciekać się do stosowania pracy przymusowej lub obowiązkowej.

2. Kierownicy, którzy pełnią funkcje administracyjne, będą mogli, za wyraźnym zezwoleniem właściwych władz, uciekać się do pracy przymusowej lub obowiązkowej w warunkach przewidzianych w artykule 10 niniejszej konwencji.

3. Kierownicy prawnie uznani, którzy nie otrzymują odpowiedniego wynagrodzenia w innej postaci, będą mogli korzystać z należycie unormowanych usług osobistych, przy czym zastosowane zostaną wszelkie środki dla zapobieżenia nadużyciom.

Artykuł 8

1. Odpowiedzialność za wszelką decyzję zastosowania pracy przymusowej lub obowiązkowej ponosić będą wyższe władze cywilne zainteresowanego obszaru.

2. Jednakże władze te będą mogły przekazać wyższym władzom miejscowym prawo zarządzenia pracy przymusowej lub obowiązkowej w wypadkach, gdy praca ta nie wymaga wydalania się pracowników z ich zwykłego miejsca zamieszkania. Władze te będą również mogły przekazać wyższym władzom miejscowym, na okresy i w warunkach, które zostaną określone przez reglamentację przewidzianą w artykule 23 niniejszej konwencji, prawo zarządzenia pracy przymusowej lub obowiązkowej, dla której wykonania pracownicy będą musieli wyjechać z zwykłego miejsca zamieszkania, gdy będzie chodziło o ułatwienie przeniesienia urzędników administracji przy wykonywaniu ich czynności i transportu materiałów administracji.

Artykuł 9

Z zastrzeżeniem postanowień przeciwnych, przewidzianych w artykule 10 niniejszej konwencji, żadna władza upoważniona do zarządzenia pracy przymusowej lub obowiązkowej nie będzie mogła pozwolić na uciekanie się do tej formy pracy, jeżeli nie upewniła się uprzednio:

- a) że usługi lub prace, które mają być wykonane, mają bezpośrednie i ważne znaczenie dla społeczności powołanej do jej wykonywania;
- b) że te usługi lub prace są koniecznością obecnie lub w najbliższej przyszłości;
- c) że nie było możliwe uzyskanie dobrowolnych sił roboczych dla wykonywania tych usług lub tej pracy, pomimo zaproponowania płac i warunków pracy co najmniej równych tym, jakie stosowane są na danym obszarze za pracę lub usługi analogiczne;
- d) że ta praca lub te usługi nie będą stanowić nadmiernego ciężaru dla ludności, uwzględniając rozporządzalne siły robocze i ich zdarność do podjęcia danej pracy.

Artykuł 10

1. Należy stopniowo znieść pracę przymusową lub obowiązkową wymaganą z tytułu podatku i pracę przymusową lub obowiązkową nakazaną ze względu na roboty o charakterze użyteczności publicznej przez kierowników, którzy spełniają czynności administracyjne.

2. Zanim nastąpi to zniesienie i w wypadkach, w których praca przymusowa lub obowiązkowa będzie wymagana z tytułu podatku oraz kiedy praca przymusowa lub obowiązkowa będzie nakazana przez kierowników sprawujących funkcje administracyjne w celu wykonania robót o charakterze użyteczności publicznej, zainteresowane władze powinny przed tym upewnić się:

- a) że usługi lub prace, które mają być wykonane, przedstawiają bezpośredni i doniosły interes dla społeczności, która ma je wykonać;
- b) że te usługi lub prace mają charakter bezpośredniej lub bliskiej konieczności;
- c) że ta praca lub te usługi nie będą nadmiernym ciężarem dla zainteresowanej ludności ze względu na rozporządzalną siłę roboczą i jej zdarność do wykonania danej pracy;
- d) że wykonywanie tych usług lub tej pracy nie będzie zmuszało pracowników do wydalania się z miejsca ich zwykłego zamieszkania;

- e) że wykonywanie tej pracy lub tych usług będzie prowadzone zgodnie z wymaganiami, jakie stawia religia, życie społeczne i rolnictwo.

Artykuł 11

1. Jedynie dorosłe, zdrowe osoby płci męskiej w wieku, który według oznak zewnętrznych jest nie niższy niż 18 lat i nie wyższy niż 45 lat, będą mogły być pociągane do pracy przymusowej lub obowiązkowej. Z wyjątkiem kategorii prac, wymienionych w artykule 10 niniejszej konwencji, powinny być przestrzegane następujące ograniczenia i warunki:

- a) we wszystkich wypadkach, gdy to będzie możliwe, uprzednie stwierdzenie przez lekarza, wyznaczonego przez administrację, braku jakiegokolwiek choroby zakaźnej oraz stwierdzenie zdatności fizycznej zainteresowanych do wytrzymania nakazanej pracy i warunków, w jakich ona będzie wykonywana;
- b) wyłączenie personelu szkolnego, uczniów i nauczycieli, jak też w ogólności personelu administracyjnego;
- c) utrzymanie w każdej społeczności zdrowych dorosłych mężczyzn w ilości potrzebnej do życia rodzinnego i społecznego;
- d) poszanowanie więzów małżeńskich i rodzinnych.

2. Dla celów wskazanych powyżej w ustępie c) reglamentacja przewidziana w artykule 23 niniejszej konwencji ustali odsetek zdrowych jednostek spośród stałej ludności płci męskiej, który będzie mógł być przedmiotem danego werbunku, przy czym odsetek ten w żadnym razie nie będzie mógł przekraczać 25% tej ludności. Przy ustalaniu tego odsetka właściwe władze powinny uwzględniać gęstość zaludnienia, rozwój społeczny i fizyczny tej ludności, porę roku i stan robót, które mają do wykonania zainteresowani na miejscu i na własny rachunek; ogólnie biorąc powinny one uszanować konieczności gospodarcze i społeczne normalnego życia danej społeczności.

Artykuł 12

1. Maksymalny okres, podczas którego jakakolwiek osoba będzie mogła być zmuszona do wykonywania pracy przymusowej lub obowiązkowej w różnych jej postaciach nie będzie mógł przekraczać sześćdziesięciu dni w ciągu dwunastu miesięcy, przy czym dni dla odbycia drogi na miejsce pracy i z powrotem powinny być wliczone do tych 60 dni.

2. Każdy pracownik, na którego nałożono pracę przymusową lub obowiązkową, powinien być zaopatrzony w świadectwo, wykazujące okresy pracy przymusowej lub obowiązkowej, którą wykonał.

Artykuł 13

1. Normalne godziny pracy każdej osoby, na którą nałożono pracę przymusową lub obowiązkową, powinny być takie same jak te, które są w użyciu dla pracy wolnej, a godziny prac wykonywane ponad normalny czas pracy powinny być wynagradzane według tych samych stawek, jakie są w użyciu przy godzinach nadliczbowych pracowników wolnych.

2. Wszystkim osobom podlegającym jakiegokolwiek formie pracy przymusowej lub obowiązkowej powinien być udzielany jeden dzień odpoczynku tygodniowo i dzień ten powinien, w miarę możliwości, zbiegać się z dniem uświęconym przez tradycję lub zwyczaj w danym kraju lub na danym obszarze.

Artykuł 14

1. Z wyjątkiem pracy przewidzianej w artykule 10 niniejszej konwencji, praca przymusowa lub obowiązkowa we wszystkich jej postaciach powinna być wynagradzana w gotówce i według stawek, które nie powinny być niższe ani od tych, jakie za ten sam rodzaj pracy obowiązują na obszarze, gdzie pracownicy są zatrudniani, ani od tych, jakie obowiązują na obszarze, gdzie pracownicy zostali zwerbowani.

2. W przypadkach pracy nałożonej przez kierowników wykonujących czynności administracyjne wypłata wynagrodzenia w warunkach przewidzianych w poprzednim paragrafie powinna być wprowadzona możliwie szybko.

3. Płace powinny być doręczane każdemu pracownikowi indywidualnie, a nie wodzowi jego plemienia lub jakiegokolwiek innej władzy.

4. Dni podróży dla udania się na miejsce pracy i z powrotem powinny być zaliczone przy obliczeniu płacy jako dni robocze.

5. Niniejszy artykuł nie oznacza zakazu dostarczania pracownikom zwykłych racji żywnościowych jako części

płacy, przy czym raczej te powinny odpowiadać co najmniej kwocie pieniężnej, jaką mają reprezentować; nie należy jednak dokonywać żadnych potrąceń z płacy ani dla spłaty podatków, ani za specjalną żywność, odzież i mieszkanie, jakie będą dostarczane pracownikom, aby im umożliwić kontynuowanie pracy z uwzględnieniem specjalnych warunków ich pracy, ani za dostarczanie narzędzi.

Artykuł 15

1. Wszelkie ustawodawstwo obowiązujące lub mające obowiązywać na danym obszarze, a dotyczące odszkodowania za wypadki lub choroby wynikające z pracy, oraz wszelkie ustawodawstwo przewidujące odszkodowanie dla osób, które były utrzymywane przez zmarłych lub są utrzymywane przez inwalidów, powinno stosować się do osób podlegających przymusowi lub obowiązkowi pracy na takich samych warunkach jak do pracowników wolnych.

2. W każdym razie wszelka władza zatrudniająca pracownika pracą przymusową lub obowiązkową powinna ponosić obowiązek zapewnienia utrzymania tego pracownika, jeżeli wypadek lub choroba wynikająca z jego pracy czynią go całkowicie lub częściowo niezdolnym do utrzymania się samemu. Władza ta będzie miała również obowiązek zastosowania środków dla zapewnienia egzystencji każdej osoby będącej faktycznie na utrzymaniu danego pracownika w razie jego niezdolności lub śmierci wynikłych z pracy.

Artykuł 16

1. Osoby podlegające pracy przymusowej lub obowiązkowej nie powinny, oprócz wypadków wyjątkowej konieczności, być przenoszone na obszary, gdzie warunki odżywiania i klimatu tak dalece różnią się od tych, do których są one przyzwyczajone, że stanowiłoby to niebezpieczeństwo dla ich zdrowia.

2. W żadnym razie takie przenoszenie pracowników nie będzie dopuszczone, jeżeli nie zostaną ściśle zastosowane wszelkie środki w zakresie higieny i pomieszczenia, konieczne dla zainstalowania tych pracowników oraz zabezpieczenia ich zdrowia.

3. Gdy nie będzie można uniknąć takiego przeniesienia, powinno się zastosować środki dla stopniowego dostosowania pracowników do nowych warunków pożywienia i klimatu, zgodnie ze wskazówkami właściwej służby zdrowia.

4. W wypadkach gdy pracownicy ci zostali skierowani do wykonywania stałej pracy, do której nie są przyzwyczajeni, należy zastosować środki w celu zapewnienia i przystosowania ich do tego rodzaju pracy, w szczególności jeśli chodzi o stopniowe wdrożenie się do pracy, o godziny pracy, o rozkład przerw w pracy i w razie potrzeby o poprawienie jakości lub zwiększenie racji żywnościowych.

Artykuł 17

Przed wydaniem zezwolenia na jakiegokolwiek zastosowanie pracy przymusowej lub obowiązkowej przy robotach budowlanych lub konserwacyjnych, które zmuszą pracowników do przebywania w określonych miejscach pracy przez dłuższy okres czasu, właściwe władze powinny upewnić się:

- 1) że zostały zastosowane wszelkie potrzebne środki dla zabezpieczenia higieny pracowników i zagwarantowania im koniecznej pomocy leczniczej i że w szczególności:
 - a) pracownicy ci będą poddani badaniu lekarskiemu przed rozpoczęciem pracy i będą podlegali ponownemu badaniu w określonych odstępach czasu podczas trwania zatrudnienia,
 - b) przewidziany został wystarczający personel lekarski, jak też przychodnie, izby chorych, szpitale i materiały potrzebne dla sprostania wszelkim potrzebom,
 - c) została zapewniona w sposób wystarczający należyta higiena miejsc pracy, zaprowiantowanie pracowników w wodę, środki żywnościowe, opał i sprzęt kuchenny, że została przewidziana w razie potrzeby potrzebna odzież i mieszkanie;
- 2) że zostały poczynione właściwe kroki dla zapewnienia środków utrzymania rodzinie pracownika, w szczególności przez przesyłanie jej części zarobku w sposób pewny, za zgodą lub na prośbę pracownika;
- 3) że podróże pracowników na miejsce pracy i z powrotem będą zapewnione przez administrację, na jej odpowiedzialność i na jej koszt i że administracja ułatwi te podróże używając w najszerszej mierze wszelkich rozporządzalnych środków transportowych;
- 4) że w razie choroby lub wypadku pracownika, powodujących na określony czas jego niezdolności do pracy, repatriacja pracownika odbędzie się na koszt administracji;
- 5) że każdy pracownik, który po upływie okresu swej pracy przymusowej lub obowiązkowej pragnąłby pozostać

na miejscu jako pracownik wolny, będzie mógł to uczynić, nie tracąc przez okres dwuletni swych praw do bezpłatnej repatriacji.

Artykuł 18

1. Praca przymusowa lub obowiązkowa w celu transportu osób lub towarów, na przykład dla noszenia lub przewożenia łodzią, powinna być zniesiona w możliwie najszybszym terminie, a do czasu tego zniesienia właściwe władze powinny wydać rozporządzenia ustalające w szczególności:

- a) obowiązek stosowania tej pracy wyłącznie dla ułatwienia przenoszenia się urzędników administracji przy spełnianiu ich czynności lub transportu materiału administracji lub w razie absolutnie nieuniknionej konieczności transportu innych osób niż urzędnicy;
- b) zobowiązanie się do używania do takich transportów wyłącznie ludzi uznanych za zdolnych fizycznie do tej pracy przez uprzednie badanie lekarskie we wszystkich wypadkach, gdy takie badanie jest możliwe; w wypadkach gdy to nie będzie możliwe, osoba zatrudniająca takich pracowników powinna się upewnić, pod własną odpowiedzialnością, że zatrudnieni pracownicy mają wymaganą sprawność fizyczną i nie cierpią na zaraźliwą chorobę;
- c) maksymalny ciężar, który mają nieść pracownicy;
- d) maksymalny dystans, jaki będą musieli przebyć ci pracownicy z miejsca ich zamieszkania;
- e) maksymalną liczbę dni w miesiącu lub w ciągu jakiegokolwiek okresu, podczas których ci pracownicy będą mogli być zwerbowani, z włączeniem do tej liczby dni drogi powrotnej;
- f) osoby, które są uprawnione do stosowania tej formy pracy przymusowej lub obowiązkowej oraz zakres, w jakim mają się prawo do niej uciekać.

2. Przy ustalaniu maksymalnych wymiarów, o których mowa pod c), d), e) poprzedniego paragrafu, właściwe władze powinny uwzględniać różne czynniki, w szczególności zdatność fizyczną ludności, która ma być zwerbowana, charakter drogi, którą będzie ona musiała przebyć, jak również warunki klimatyczne.

3. Właściwe władze powinny ponadto zastosować odpowiednie środki, aby codzienna normalna droga tragarzy nie przekraczała odległości odpowiadającej przeciętnemu trwaniu ośmiogodzinnej dniówki, przy czym dla jej ustalenia powinno się uwzględnić nie tylko noszony ciężar i odległość do przebycia, ale również stan drogi, porę roku i wszelkie inne czynniki, które powinny być uwzględnione; gdyby zachodziła potrzeba nałożenia na tragarzy dodatkowych godzin marszu, powinny one być uwzględniane według stawek wyższych od normalnych.

Artykuł 19

1. Właściwe władze powinny zezwolić na stosowanie obowiązkowych upraw jedynie w celu zapobieżenia klęsce głodu lub braku produktów żywnościowych i to zawsze z zastrzeżeniem, że artykuły żywnościowe lub produkty tak otrzymane pozostaną własnością jednostek lub społeczności, która je wyprodukowała.

2. W wypadkach gdy produkcja zorganizowana jest zgodnie z prawem i zwyczajem na podstawie pracy wspólnoty i gdy produkty lub zyski ze sprzedaży tych produktów pozostają własnością ogółu, niniejszy artykuł nie będzie mógł pociągnąć za sobą zniesienia dla członków społeczności obowiązku wywiązywania się z pracy tak nałożonej.

Artykuł 20

Ustawodawstwa przewidujące zbiorową karę w stosunku do całej społeczności za przewinienia popełnione przez niektórych z jego członków nie powinny obejmować, jako jednej z form kary, pracy przymusowej lub obowiązkowej tej społeczności.

Artykuł 21

Nie będzie stosowana praca przymusowa lub obowiązkowa dla wykonywania prac podziemnych w kopalniach.

Artykuł 22

Sprawozdania roczne, jakie Członkowie ratyfikujący niniejszą konwencję zobowiązują się składać Międzynarodowemu Biuru Pracy, zgodnie z postanowieniami artykułu 22 Konstytucji Międzynarodowej Organizacji Pracy, o środkach przez nich zastosowanych dla wykonania postanowień niniejszej konwencji, powinny zawierać

możliwie kompletne informacje w odniesieniu do każdego wchodzącego w grę ciężaru, co do zakresu, w jakim zastosowano na tym obszarze pracę przymusową lub obowiązkową, jak też co do punktów następujących: cele, dla jakich tę pracę wykonywano; stopa chorobowości i śmiertelności; czas pracy; metody wypłaty płac i stawki płac oraz wszelkie inne potrzebne informacje.

Artykuł 23

1. Dla wykonania postanowień niniejszej konwencji właściwe władze powinny wydać specjalną szczegółową reglamentację o stosowaniu pracy przymusowej lub obowiązkowej.

2. Reglamentacja ta powinna zawierać, między innymi, przepisy zezwalające każdej osobie podlegającej pracy przymusowej lub obowiązkowej na składanie władzom wszelkich reklamacji dotyczących jej warunków pracy i dających gwarancję, że reklamacje te zostaną rozpatrzone i wzięte pod uwagę.

Artykuł 24

We wszystkich przypadkach powinny być zastosowane odpowiednie środki dla zapewnienia ścisłego wykonywania przepisów dotyczących stosowania pracy przymusowej lub obowiązkowej, a to w drodze bądź rozciągnięcia na tę pracę uprawnień wszelkiego już istniejącego organu inspekcji dla nadzorowania pracy wolnej, bądź wszelkiego innego odpowiedniego systemu. Należy również przedsięwziąć środki, aby te przepisy były podawane do wiadomości osób podlegających pracy przymusowej lub obowiązkowej.

Artykuł 25

Fakt nieprzerwanego wymuszania pracy przymusowej lub obowiązkowej będzie podlegał sankcjom karnym, a każdy Członek ratyfikujący niniejszą konwencję będzie obowiązany do upewnienia się, że sankcje nakładane ustawowo są rzeczywiście skuteczne i ściśle stosowane.

Artykuł 26

1. Każdy Członek Międzynarodowej Organizacji Pracy, który ratyfikuje niniejszą konwencję, zobowiązuje się do stosowania jej do obszarów, podległych jego suwerenności, jurysdykcji, ochronie, zwierzchnictwu, opiece lub władzy, w granicach, w jakich ma prawo podejmować zobowiązania dotyczące wewnętrznej kompetencji. Jednakże, jeżeli ten Członek pragnie korzystać z postanowień artykułu 35 Konstytucji Międzynarodowej Organizacji Pracy, powinien dołączyć do swej ratyfikacji oświadczenie informujące:

- 1) o obszarach, na których zamierza stosować w całości postanowienia niniejszej konwencji;
- 2) o obszarach, na których zamierza stosować postanowienia niniejszej konwencji ze zmianami i na czym te zmiany polegają;
- 3) o obszarach, co do których zastrzega sobie decyzję na później.

2. Wymienione oświadczenie będzie uważane za część składową ratyfikacji i będzie pociągało identyczne z nią skutki. Każdy Członek, który złoży takie oświadczenie, będzie miał możliwość odwołania w drodze nowego oświadczenia całości lub części zastrzeżeń zgłoszonych w swym poprzednim oświadczeniu zgodnie z postanowieniami ustępów 2 i 3.

Artykuł 27

Formalne ratyfikacje niniejszej konwencji w warunkach przewidzianych przez Konstytucję Międzynarodowej Organizacji Pracy zostaną przesłane Dyrektorowi Generalnemu Międzynarodowego Biura Pracy do zarejestrowania.

Artykuł 28

1. Niniejsza konwencja będzie obowiązywała tylko tych Członków Międzynarodowej Organizacji Pracy, których ratyfikacja została zarejestrowana w Międzynarodowym Biurze Pracy.

2. Wejdzie ona w życie w dwanaście miesięcy po zarejestrowaniu ratyfikacji dwóch Członków przez Dyrektora Generalnego.

3. W następstwie konwencja ta wejdzie w życie dla każdego Członka w dwanaście miesięcy od daty, w której została zarejestrowana jego ratyfikacja.

Artykuł 29

Gdy ratyfikacje dwóch Członków Międzynarodowej Organizacji Pracy zostaną zarejestrowane w Międzynarodowym Biurze Pracy, Dyrektor Generalny Międzynarodowego Biura Pracy zakomunikuje ten fakt wszystkim Członkom Międzynarodowej Organizacji Pracy. Zakomunikuje on im również zarejestrowanie ratyfikacji, które mu zostaną przesłane następnie przez wszystkich innych Członków Organizacji.

Artykuł 30

1. Każdy Członek, który ratyfikował niniejszą konwencję, może ją wypowiedzieć po upływie dziesięcioletniego okresu od daty pierwotnego wejścia jej w życie aktem przesłanym Dyrektorowi Generalnemu Międzynarodowego Biura Pracy i przezeń zarejestrowanym. Wypowiedzenie to nabierze mocy dopiero w rok po jego zarejestrowaniu w Międzynarodowym Biurze Pracy.

2. Każdy Członek, który ratyfikował niniejszą konwencję, a który w terminie rocznym po upływie dziesięcioletniego okresu wymienionego w poprzednim paragrafie nie zrobi użytku z możliwości wypowiedzenia przewidzianego przez niniejszy artykuł, będzie związany na nowy okres pięcioletni, a w następstwie będzie mógł wypowiedzieć niniejszą konwencję po upływie każdego pięcioletniego okresu w warunkach przewidzianych w niniejszym artykule.

Artykuł 31

Po upływie każdego okresu pięcioletniego począwszy od wejścia w życie niniejszej konwencji Rada Administracyjna Międzynarodowego Biura Pracy powinna przedstawić Konferencji Ogólnej sprawozdanie o stosowaniu niniejszej konwencji i postanowić, czy należy wnieść na porządek obrad Konferencji sprawę jej całkowitej lub częściowej rewizji.

Artykuł 32

1. W razie gdyby Konferencja Ogólna przyjęła nową konwencję stanowiącą rewizję niniejszej konwencji w całości lub częściowo, ratyfikacja przez Członka nowej konwencji zrewidowanej pociągnęłaby za sobą z samego prawa wypowiedzenie niniejszej konwencji bez żadnego warunku co do terminu i bez względu na postanowienia artykułu 30, z zastrzeżeniem, że nowa konwencja zrewidowana weszła już w życie.

2. Począwszy od daty wejścia w życie nowej konwencji zrewidowanej niniejsza konwencja przestałaby być otwarta do ratyfikacji Członków.

3. Niniejsza konwencja pozostałaby jednakże w mocy co do formy i co do treści dla Członków, którzy ją ratyfikowali, a którzy by nie ratyfikowali nowej konwencji zrewidowanej.

Artykuł 33

Teksty francuski i angielski niniejszej konwencji są jednakowo miarodajne.